

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2021/41

Karar Sayısı : 2021/30

Karar Tarihi : 29/4/2021

R.G.Tarih-Sayısı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onüçüncü Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 22. maddesine 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanun'un 100. maddesiyle eklenen üçüncü fıkranın Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kamulaştırılan taşınmazın satışına ilişkin ihalenin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 22. maddesi şöyledir:

"Vazgeçme, iade ve devir

Madde 22- (Değişik birinci fıkra: 24/4/2001 - 4650/13 md.) Kamulaştırmanın kesinleşmesinden sonra taşınmaz malların kamulaştırma amacına veya kamu yararına yönelik herhangi bir ihtiyaca tahsisi lüzumu kalmaması halinde, keyfiyet idarece mal sahibi veya mirasçılarına 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre duyurulur. (Değişik ikinci ve üçüncü cümleler: 10/9/2014 - 6552/100 md.). Bu duyurma üzerine mal sahibi veya mirasçuları, kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte üç ay içinde ödeyerek taşınmaz malı geri alabilir. İade işleminin kamulaştırmanın ve bedelinin kesinleşmesinden sonra bir yıl içinde gerçekleşmesi hâlinde kamulaştırma bedelinin faizi alınmaz. (Mülga dördüncü cümle: 10/9/2014-6552/100 md.)

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/100 md.) Bu madde hükümlerine göre taşınmaz malı geri almayı kabul etmeyen mal sahibi veya mirasçılarınının 23 üncü maddeye göre geri alma hakları da düşer.

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/100 md.) Bu madde hükümleri, kamulaştırmanın kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl geçmiş olması hâlinde uygulanmaz.

Ancak, kamulaştırılan taşınmaz mala kamulaştırmayı yapan idare dışında başka bir idare, kamulaştırma yoluyla gerçekleştirebileceği bir kamu hizmeti amacıyla istekli olduğu takdirde, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmayarak bu Kanununun 30 uncu veya 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 23 üncü maddesine göre işlem yapılır. "

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükmü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin

hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. Bakılmakta olan davaya konu taşınmaz, satın alma usulüyle kamulaştırılmak suretiyle 20/12/2011 tarihinde idare adına tapuda tescil edilmiştir. Söz konusu taşınmazın 8/1/2018 tarihli ihale ile satılacağına duyurulması üzerine, geri alma hakkının kullanılmadığı gerekçesiyle davacı tarafından ihalenin iptali talebiyle dava açılmıştır.

4. 2942 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 22. maddesinde genel olarak kamulaştırmanın kesinleşmesinden sonra taşınmazın kamulaştırma amacına veya kamu yararına yönelik herhangi bir ihtiyaca tahsis edilmesine gerek kalmaması hâlinde mal sahibi veya mirasçılarının taşınmaz malını geri alabilme hakkına ilişkin kurallara yer verilmiştir. Anılan madde 11/9/2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı Kanun'un 100. maddesiyle değişikliğe uğramıştır. Söz konusu değişiklikten önce 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılacak tebligat üzerine mal sahibinin veya mirasçılarının herhangi bir faiz ödenmeksizin aldıkları kamulaştırma bedelini üç ay içinde iade etmek suretiyle taşınmaz malı geri alabilecekleri düzenlenmişti. Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle mal sahibinin veya mirasçılarının, kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte üç ay içinde ödemeleri hüküm altına alınmıştır. Ayrıca maddeye yeni eklenen ikinci fıkrada, bu madde hükümlerine göre taşınmaz malı geri almayı kabul etmeyen mal sahibinin veya mirasçılarının 23. madde uyarınca geri alma haklarının da düşeceği; itiraz konusu üçüncü fıkrada ise bu madde hükümlerinin kamulaştırmanın kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl geçmiş olması hâlinde uygulanmayacağı öngörülmüştür.

5. 2942 sayılı Kanun'un 22. maddesinde yapılan söz konusu değişikliklerin, yürürlük tarihi olan 11/9/2014 tarihinden önce açılan ve henüz kesinleşmeyen davalarda da uygulanmasını öngören geçici 9. maddenin birinci cümlesinde yer alan "...22 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri ile..." ibaresi, "*Mal sahibi veya mirasçılarının daha önce yararlanabildiği birtakım imkânları sona erdiren veya bunlara daha önce var olmayan bazı yükümlülükler yükleyen düzenlemelerin, yürürlüğe girme tarihinden önceki olay ve durumlara da uygulanacağına düzenlenmesi, kişilerin işlemin yapıldığı tarihte var olmayan, dolayısıyla öngörmeleri mümkün bulunmayan kurallara tabi kılınmaları sonucunu doğurmakta, böylece kişilerin mülkiyet hakkına ilişkin hukuki güvenliklerini ihlal etmektedir.*" biçimindeki gerekçeyle Anayasa Mahkemesinin 14/5/2015 tarihli ve E.2014/177, K.2015/49 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

6. Kamulaştırılan taşınmazın sahibinin haklarının, kamulaştırma tarihinde yürürlükte olan kurallara göre belirlenmesi gerekir. Nitekim bu husus idari yargı içtihatlarıyla da kabul edilmiştir. İtiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin 4/4/2018 tarihli ve E.2016/3431, K.2018/1282 sayılı kararında 2942 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinde 6552 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerin *bu tarihten sonra kesinleşen kamulaştırmalarla ilgili olarak tatbikinün mümkün olduğu* görüşü benimsenmiş, bir başka deyişle 11/9/2014 tarihinden önce yapılan kamulaştırmalar ile ilgili olarak ortaya çıkacak uyuşmazlıklarda 6552 sayılı Kanun hükümleri uygulanacak kural olarak görülmemiştir.

Esas Sayısı : 2021/41
Karar Sayısı : 2021/30

7. Bu itibarla bakılmakta olan davaya konu kamulaştırma işlemi, 2942 sayılı Kanun'un 6552 sayılı Kanun'la değişik 22. maddesinin yürürlük tarihi olan 11/9/2014 tarihinden önce 20/12/2011 tarihinde gerçekleştiğinden itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin 16/3/2016 tarihli ve E.2016/12, K.2016/13 sayılı kararı da aynı yöndedir.

8. Açıklanan nedenlerle kuralın itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

III. HÜKÜM

4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 22. maddesine 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanun'un 100. maddesiyle eklenen üçüncü fıkranın itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından fıkra ile ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE 29/4/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN